

(Loftuksen luvalla käänös ja jakelu Anu Suomela Sexpo-säätiö)

Memory Faults and Fixes, Issues in Science & Technology 2002

Elizabeth F. Loftus

Muistojen virheet ja korjaukset

Katolista kirkkoa koskeva seksuaalisen hyväksikäytön skandaali on johtanut vimmastuneisiin vaatimuksiin toimia: Kirkon pitäisi luovuttaa listat kaikista papeista, joita on koskaan menneisyydessä syytetty seksuaalisesta hyväksikäytöstä; eroamaan on pakotettava kaikki, jota on ikinä syytetty, tuomistuihin tulee tulkita lakia siten, että henkilö voidaan panna syytteeseen vanhentumisajoista huolimatta, ja katolinen piispa tulee asettaa syytteeseen niiden liittovaltion lakien perusteella, jotka on tarkoitettu Mafian pyörittämien organisaatioiden kiinniottamiseen.

Kukapa voisi olla liikuttumatta katsellessaan ja kuunnellessaan pappien hyväksikäytön kohteiksi joutuneiden ahdistunutta olemusta ja kertomuksia. Mutta ennen kuin ryntäämme panemaan esitettyjä vaatimuksia toimeksi, meidän kannattaa tutkia tarkasti uusia tietoja kumotuista oikeuden tuomioista, sekä jatkuvasti lisääntyvää tutkimustietoa ihmisen muistista.

Olemme vuosisatojen ajan keränneet kokemusta siitä, miten ihmiset tulevat tuomioistuimeen ja vannovat valan. Sen tiedon valossa jota itse olen hankkinut ihmisen muistista ehdotan realistisempaa vaihtoehtoa: >Vannotko kertovasi totuuden, koko totuuden, tai kaiken sen mitä uskot muistavasi? =

Ei tarvitse kuin tarkastella kasvavaa määrää tapauksia, joissa on käytetty DNA tutkimuksia, joiden perusteella ihmisiä on vapautettu. Kuluneena vuonna olemme todistaneet sadan ihmisen vapauttamisen vankilasta geneettisten testausten perusteella. Idianalainen Larry Mayers, joka on nyt 52-vuotias, vietti vankilassa 21 vuotta huoltoaseman kassaneidin raiskauksesta. Uhri oli kaksi kertaa epäonnistunut nimeämään häntä tunnustusrivistä, ja onnistui tekemään niin vasta kun poliisi oli hypnotisoinut hänet. Mayersin tarina on tyypillinen. Näiden DNA:n perusteella vapautettujen tapausten analyyysi osoittaa, että virheellinen silminnäkijätodistus on suurin syy väärin tuomioihin.

Esiin on tullut myös tapauksia, jotka ovat perustuneet epämääräisiin tukahdutettuihin (repressed) muistoihin. Arizonalainen lastenlääkäri John Danforth joutui entisen potilaansa Kim Logerqvistin syytösten kohteeksi. Tämä oli kahden vuosikymmenen jälkeen muistanut, että lääkäri oli lukuisia kertoja seksuaalisesti pahoinpidellyt häntä kun hän 8-10-vuotias. Muistoihin kuului tapaus, jossa pahoinpitelyn jälkeen hänen pikuhousunsa olivat litimärkinä verestä ja hän pani ne säilykepurkkiin. Yhdessä vaiheessa Logerqvist vaati 3-5 miljoonaa vahingonkorvausta. Logerqvist oli ollut kolmen vuoden sisällä 57 kertaa mielisairaalassa, ennen kuin nämä >flashbackit= ilmestyivät. Hän väitti, että muistot olivat olleet tukahdutettuina, ennen kuin tulivat esiin hänen katsellessaan lapsille tarkoitettua aspiiriinin tv-mainosta.

On merkittävää, että Logerqvist oli ollut lukemattomia tunteja terapiassa, jossa häntä vaadittiin muistamaan seksuaalinen hyväksikäyttö, joka saattaisi selittää sellaiset hänen ongelmansa kuin itsensä viiltely, masennus, itsemurhayritykset, liikalihavuus ja bulimia. Potilaskertomukset osoittavat, että hän usein keskittyi pohtimaan myös ketkä muut kuin Danforth olisivat hyväksikäyttäneet häntä, vaikka hän ajoittain kielsikin tämän. Oikeuspsykiatri vahvisti Logerqvistin kertomukset sellaisella, missään vahvistamattomalla väitteellä, että henkilöt, joilla on flashbackejä eivät myöhemmin tuota epäaitoja muistoja noista tapahtumista. Mikään ei ole kauempaa totuudesta. Liki 70-vuotias Danford pitäytyi tiukasti syyttömyydessään, ja lopulta hänet todettiin syyttömäksi. Viimeiseltä juryltä vei vähemmän kuin 40 minuuttia todeta tämä, hänen laajan sukunsa

iloksi. Suvun äänekkäät hurraahuudot kaikuivat, eivätkä ne olleet ihme, tässä muistojen tukahduttamista koskevassa merkittävässä päätöksessä, kun eri oikeuskäsittelyt vetoomuksineen olivat kestäneet 10 vuotta.

Tuhannet muistojen palautumista koskevat oikeuskäsittelyt saivat julkista huomiota 90-luvun ajan. Jotkut koskivat väitteitä epäuskottavista tai mahdottomista muistoista, kuten sukupolvia kestäneistä satanistisista seksuaalirituaaleista, tai hyväksikäytöstä kuuden kuukauden iässä. Nämä tapaukset etenivät, koska lain aikarajoihin tehtiin muutoksia, joten ihmiset saattoivat haastaa vanhempansa, muut sukulaisensa, opettajansa, lääkärinsä tai ketä tahansa, jos väittivät, että he nyt muistavat hyväksikäytön, joka oli aikaisemmin tukahdutettu. Nämä tapaukset olivat mahdollisia sen uskomuksen vuoksi, että jos ihminen joutuu toistuvasti väkivallan kohteeksi, hänen muistonsa voivat täysin hautautua alitajuntaan, ja myöhemmin tulla esiin luotettavina hypnoosissa, unien tulkinnalla, lääkkeillä, tai terapeuttisella muistotyöskentelyllä. Todellisuudessa tällaisille väitteille ei ole olemassa mitään luotettavaa tieteellistä perustetta.

Ensin näimme laajan joukon tapauksia, joissa ihmiset haastoivat väitetyt hyväksikäyttäjänsä, tai panivat asian vireille rikossyytteinä, koska laki salli sen. Sen jälkeen näimme toisenlaisen psykologisen ja juridisen ilmiön. Suuri määrä potilaita, jotka olivat epäilyttävien terapiamenetelmien perusteella ruvenneet uskomaan, että heitä oli laaja-alaisesti hyväksikäytetty, myöhemmin päätyivät siihen, että heidän muistonsa olivat virheellisiä. He olivat usein katkaisseet välinsä ja jopa pyrkineet tuhoamaan perheensä. Monet näistä >peruuttajista= haastoivat terapeuttinsa väriin muistojen istuttamisesta. Tässä ei käytetty vippaskonstina aikarajoituksia, vaan tapaukset käsiteltiin traditionaalisina hoitovirheinä. Rahallisesti suurin korvausvaatimus oli 10,6 milj. dollaria, ja se kohdistui psykiatriin ja suureen Chicagolaiseen sairaalaan. Korvauksen sai nainen ja kaksi hänen pientä lastaan, jotka oli ohjattu uskomaan, että he olivat satanististen seksuaalirituaalien uhreja, ja olivat siksi kehittäneet multippelipersoonia (monipersoonia). Jopa pienet lapset olivat sairaalassa vuosia tämän arveluttavan diagnoosin vuoksi räpiköimässä käsittämättömien uskomustensa ja väriin muistojensa kanssa.

Sitten alkoivat kolmannen osapuolen oikeustapaukset. Vaikka >potilaat= eivät olleet peruneet uskomuksiaan, jotkut perheenjäsenet haastoivat terapeutit väriin muistojen istuttamisesta heidän aikuisten lastensa mieliin. Ensimmäinen merkittävä tapaus, joka tuli yleiseen tietouteen koski Ramonan perhettä. Tytär oli alkanut uskoa, että isä oli raiskannut häntä yli kymmenen vuoden ajan. Muistot ilmenivät kun hän meni kollegessa terapiaan suuruusarhojensa vuoksi. Hän haastoi isänsä, joka puolestaan haastoi terapeutin, joka oli istuttanut nämä muistot. Kalifornialainen Napan jury määräsi isälle korvauksia 500.000 \$.

Sitten alkoivat >Kuolleen isän= -tapaukset. Oli epämiellyttävää, että isä menisi todistajanaitioon ja vakuuttavasti kiistäisi minkäänlaisen hyväksikäytön tapahtuneen. Niinpä jotkut syytöksen esittäjät odottivat kunnes hän kuoli ja sitten haastoivat kuolinpesän. Tämä jätti surevan lesken ja muut perilliset puolustautumaan sellaisia syytöksiä vastaan, joissa tapahtumien väitettiin tapahtuneen neljännesvuosisata sitten.

Tuolloin pantiin vireille myös siviilikanteita liikeyrityksiä vastaan. Kantajat väittivät, että olivat vasta nyt muistaneet, että hyväksikäyttö tapahtui McDonladsin wc:ssä, Royal Caribbean risteilyaluksella, tai yliopiston taideluokassa. Vaikka liikeyritys olisikin vakavarainen, se joutuu vaikeuksiin puolustautuessaan oletettuja tukahdutettuja muistoja vastaan tapauksissa, joiden väitetään tapahtuneen 30, 40 tai 50 vuotta sitten.

Psykologiset tutkimukset ovat osoittaneet, että on mahdotonta erottaa todenperäistä muistoa sellaisista, jotka on tuotettu mielikuvituksella tai muunlaisilla prosesseilla. Joskus muistot on voitu osoittaa vääriksi, koska ne olivat biologisesti, maantieteellisesti tai psykologisesti mahdottomia. Ihmiset muistivat laaja-alaista hyväksikäyttöä sellaisen sukulaisen taholta, joka ei asunut kyseisellä alueella tuona aikaan. Tai he muistivat hyväksikäyttöä, joka olisi tapahtunut, kun he olivat vuoden ikäisiä.

Hyväksikäyttöä koskevat, dokumentoidut väriin muistamisen tapaukset, tai kuvit-

teelliset muistot antavat luonnollisesti aiheen ihmetellä, miten on mahdollista, että jotkut rupeaisivat uskomaan, että heitä on käytetty vuosia seksuaalisesti hyväksi, ja että heillä on jopa erittäin detaljoituja muistoja, jos näin ei todellisuudessa ole tapahtunut. Muistojen vääristymiä koskevat tutkimukset antavat jotain tietoa tästä. Jos olemme saaneet jotain hyötyä tästä vuosikymmenen kestäneestä vastakkainasettelusta, niin sillä saatiin aikaan sellaista muistintutkimusta, joka kykenee antamaan selityksen. Tai ainakin tutkimus auttaa meitä ymmärtämään muistin muuttuvaa olemusta.

Muistamista koskeva tiede

Useiden vuosikymmenien ajan minä ja monet muut psykologisen tieteen harjoittajat, olemme tehneet tutkimusta muistin vääristymistä, etenkin osoittaaksemme, miten muistot voivat vääristyä sen vuoksi mitä meille kerrotaan. Muistomme ovat herkkiä >tapahtuman jälkeiselle informaatiolle=: yksityiskodille, näkemyksille ja suggestioille, jotka kohtaamme tapahtuman jälkeen. Ihmiset yhdistävät uutta materiaalia muistoihinsa, ja muotoilevat sitä mitä uskovat henkilökohtaisesti kokeneensa. Kun ihmiset yhdistelevät tietoa, jota he ovat saaneet varsinaisessa tapahtumassa uuteen informaatioon, jota he ovat saaneet jälkikäteen, he muodostavat yhtenäisen ja saumattoman muistikuvan, ja tämän jälkeen heillä on suuria vaikeuksia enää erottaa, mitkä tosiasiat tapahtuivat minäkin aikana.

Tarkemmin sanoen, kun ihminen kokee jonkun aktuaalisen tapahtuman - vaikkapa rikoksen tai tapaturman - hän saa usein jälkikäteen tietoa tästä tapahtumasta. Tämä uusi tieto voi sekoittaa muistikuvan. Näin voi tapahtua, kun ihminen keskustelee asiasta muiden kanssa, asiaa käsitellään mediassa, tai häneltä kysytään johdattelevia kysymyksiä. Aivan yksinkertainen kysymys, kuten: >Miten lujaa autot ajoivat kun ne murskautuivat toisiaan vasten?=: on johtanut koetilanteissa onnettomuuden nähneet todistajat arvioimaan autojen nopeuden suuremmaksi, kuin kontrolliryhmän todistajat, joilta kysyttiin: >Miten lujaa autot ajoivat kun ne töytäisivät toisiaan?=: Lisäksi ne joilta kysyttiin johdatteleva kysymys >murskautua=: olivat valmiimpia muistamaan nähneensä rikkoutunutta lasia, vaikka paikalla ei ollut lasinsiruja. Sadat, ehkä tuhannetkin tutkimukset ovat osoittaneet tällaisen muistamisen epäluotettavuuden.

Jälkikäteinen suggestio voi vaikuttaa enemmänkin kuin vain siellä täällä laajentaa todellisen tapahtuman muistamisen yksityiskohtia. Se voi luoda täysin vääriä muistikuvia. Viime vuosina uusi tutkimus on osoittanut miten pitkälle voidaan mennä siinä, että luodaan ihmisten mieliin yksityiskohtaisia tapahtumia, joita ei ole koskaan tapahtunut. Joitakin esimerkkejä tästä.

Tutkijoina halusimme selvittää voidaanko vääriä muisto tahallisesti istuttaa. Aloitimme siitä, että vakuutimme koehenkilöitä siitä, että he 5-6-vuotiaina olivat eksyneet ostoskeskukseen melko pitkäksi ajaksi, ja että heidät lopulta pelasti vanhempi henkilö, ja he pääsivät takaisin perheensä luo. Kollegani Jacquie Picrell ja minä syötimme tämän pseudomuiston tavallisille aikuisille vetoamalla heidän vanhempiansa ja sukulaisiinsa. Kerroimme koehenkilölle, että heidän läheisensä olivat vahvistaneet nämä keinotekoiset tapahtumat tosiksi. Noin neljännes koehenkilöistä nieli kertomuksemme ja uskoi joko kokonaan tai osittain, että he olivat eksyneet juuri yksilöimällämme tavalla.

Tämän tutkimuksemme jälkeen lukuisat tutkijat ovat kokeillee muistojen istuttamista ja parantaneet meidän saamiamme lukemia. Yhteenvetona voin todeta, että nämä tutkimukset ovat opettaneet meille paljon muistojen vääristymisen prosessista. Yksi tutkijaryhmä British Columbian yliopistossa hankki ensin tietoja koehenkilöiden lapsuuden suhteista sukulaisiinsa, ja pyrki sitten istuttamaan vääriä muistoja käyttämällä ohjattua mielikuvatyöskentelyä, (context reinstatement), vähäistä sosiaalista painostusta ja toistuvasti rohkaisemalla palauttamaan muiston. Muistot, joita tutkijat yrittivät palauttaa koskivat sitä, että henkilö oli joutunut jonkun eläimen vakavan hyökkäyksen kohteeksi, vakavaan onnettomuuteen tai toisen lapsen vahingoittumiseen. He kykenivät luomaan

tyystin vääriä muistikuvia 26 prosentille koehenkilöistään ja osittain vääriä 30 prosentille.

Toinen tutkimusryhmä Tenneseen yliopistosta istutti muistoja, joissa koehenkilö oli eksynyt julkisella paikalla ja hänet oli pelastanut vartija. Käyttämällä tekniikoita koehenkilön mielikuvituksen aktivoimiseksi he onnistuivat 37 prosentissa tapauksista. Yksi tällainen muisto oli varsin yksityiskohtainen: >Menimme uima-altaalle sinä vuonna kun asuimme N:ssa. Vanhempani makasivat altaan vieressä ja olin altaan matalassa päässä sen kaverin kanssa jonka tunsin. Lähdimme uimaan syvempään päähän, mutta emme päässeet pitkälle ... muistan miten hän alkoi vajota, hän tarrasi minuun ja veti minua veden alle. Muistan että kun olin veden alla, kuulin ison loiskauksen. Hän sukelsi ja tarttui meihin molempiin saman tien ja veti meidät laidalle ... ja hän huusi meille=.

Pyrkimykset erotella todenperäiset ja väärät muistot paljastivat joitakin tilastollisia eroja. Esimerkiksi todenperäiset muistot olivat emotionaalisesti intensiivisempiä kuin väärät, ja väärissä muistoissa hahmoja katseltiin tarkkailijan perspektiivistä, kun todenperäisissä muistoissa kuvaukset olivat enemmän kokijan perspektiivistä. Kuitenkin monet erot todenperäisten ja väärin muistojen vähenevät tai häviävät, jos vääriä muistoa kerrataan tai kerrotaan uudelleen. Tilastolliset erot eivät koskaan olleet niin suuria, että yksittäinen todenperäinen kertomus olisi voitu luokitella todenperäiseksi tai vääräksi.

Kertomuksen saamista vartijan pelastustarinaa ja muihin keksittyihin tapahtumiin autettiin rohkaisemalla koehenkilöitä käyttämään mielikuvitusta. Muissakin tutkimuksissa kuvittelu on tuottanut hedelmällisiä tuloksia väärin muistojen aikaansaamisessa. Eräässä tutkimuksessa ihmiset saatiin vakuuttuneimmiksi ja enemmän luottamaan siihen, että he olivat lapsina rikkoneet ikkunan kädellään. Toisessa tutkimuksessa kuvittelemisen auttoi koehenkilöitä todellisuuden vastaisesti uskomaan, että he olivat suudellee muovisammakkoa.

Kuvittelemisen auttaa väärin muistojen muotoutumisprosessia monin eri tavoin. Jotkut tieteen tekijät ovat käyttäneet termiä >kuviteltu muisto=, viitaten tapauksiin joissa ihmisillä on vääriä käsityksiä siitä, mitä he muistoinaan kokevat. Näissä tapauksissa ihminen luottaa siihen, että hän suoraan, henkilökohtaisesti muistaa menneen tapahtuman. Vastakohtana on termi >väärä uskomus= viittaa tapaukseen, jossa henkilöllä on väärä käsitys menneisyydestään, mutta hän ei usko, että hänellä olisi omakohtainen muistikuva. Vihje tai vahvistus voi saada jonkun uskomaan, että jotain tapahtui, eli kyse on väärästä uskomuksesta, mutta kuvittelu tuottaa yksityiskohtia ja lisää uskomukseen sisältöjä. Näiden yksityiskohtien kertaaminen voi muuntaa väärän uskomuksen kuvitelluksi muistoksi.

Voidaan väittää, että näillä tutkimuksilla ei ole paljontaan yhtymäkohtia psykoterapian alueen kanssa, johon kovin usein on viitattu tukahdutettuja muistoja koskevien oikeustapausten yhteydessä. Tähän keskittyen italialainen yhteistyökumppani Giuliana Mazzoni ja minä kehitimme kokeellisen tilanteen, joka imitoisi terapiatilannetta. Lähdimme siitä tiedosta, että psykoterapiassa usein käytetään unien tulkintaa. Antiikin ajoista lähtien unia on pidetty mystisinä ja usein ennustavina. Kirjakaupat ovat nykyään pullollaan kokonaan tai osin unien tulkintaa käsittäviä kirjoja, ja jotkut terapeutit uskovat (kuten Freud), että unien tulkinta voi johtaa todelliseen tietoon henkilön kaukaisesta menneisyydestä. Me kuitenkin ihmettelimme, voisiko unityöskentely johtaa siihen, että se ei paljastakaan menneisyyteen hautautuneita muistoja, vaan että se loisi väärän menneisyyden.

Ensimmäisessä laajassa tutkimuksessamme opiskelijat täyttivät kyselyn, jossa keskityttiin heidän mahdollisiin varhaisiin kokemuksiinsa. Siinä kysyttiin olivatko he eksyneet pidemmäksi ajaksi ja kokeneet itsensä hylätyiksi ennen kolmatta ikävuotta. Poistimme ne, jotka uskoivat, että tällaista ei todennäköisesti ollut tapahtunut.

Puolet opiskelijoista osallistui tutkimukseen, jonka he uskoivat olevaan kokonaan

toinen tutkimus, jossa tutkittiin viimeaikaisia tai toistuvia unia, tutkittuna unessa tapahtuneiden ja uneksittujen asioiden suhteen. Nämä koehenkilöt kertoivat unensa tunnetulle italialaiselle klinikolle, joka oli populääri radio-psykologi Italiassa Firenzessä, jossa ensimmäinen koe toteutettiin.

Hän kertoi koehenkilölle, että hänellä on laaja kokemus unien tulkinnassa, ja miten unet heijastavat menneisyyden hautautuneita muistoja. Hän keskusteli koehenkilön kanssa tämän kertomista unista ja tarjosi sitten oman tulkintansa. Hänen analyysinsä oli aina sama riippumatta siitä millainen uni oli: Uni osoitti että henkilöllä oli joitain menneisyydestä johtuvia onnettomia kokemuksia ajalta jolloin henkilö oli hyvin nuori, joten hän ei voinut muistaa niitä. Hän jatkoi antamalla erittäin yksityiskohtaisia suggestioita siitä, että henkilö oli ollut 3-vuotiaana melko pitkän ajan eksyneenä jossain julkisella paikalla, että hän tunsu itsensä perheensä hylkäämiksi, yksinäiseksi ja eksyneenä tuntemattomaan paikkaan. Hän painotti sitä, että tämä traumaattinen kokemus oli hautautuneena henkilön alitajuntaan ja tuli ilmi unessa. Istunto kesti kokonaisuudessaan noin puoli tuntia.

Muutaman viikon kuluttua opiskelijat palasivat tilanteeseen, jonka he uskoivat olevan aikaisempi tutkimus, ja jälleen täyttivät haastattelulomakkeen lapsuuden kokemuksistaan. Kontrolliryhmä, joka ei ollut osallistunut unien tulkintaan, vastasi melko samoin kuin aikaisemminkin. Valtaosa koehenkilöistä, joiden unen klinikko oli tulkinnut, olivat muuttuneet vakuuttuneemmiksi, että he olivat 3-vuotiaana eksyneet julkisella paikalla, olivat kokeneet itsensä perheen hylkäämiksi, yksinäiseksi ja eksyneiksi tuntemattomaan paikkaan. Myöhemmässä tutkimuksessa yritimme saada lisätietoa kyseisistä kokemuksista: Oliko henkilöllä väärä uskomus muistostaan, vai oliko hänellä kuviteltu muisto? Havaitsimme, että puolella unitulkintaryhmäläisistä oli väärä uskomus menneisyydestään ja toisella puolella kuviteltu muisto.

On hämmästyttävää että näin suuri henkilöhistorian muutos voitiin saada aikaan näin nopeasti. Puoli tuntia klinikon kanssa on merkittävän vähäinen verrattuna laajaan ja toistuvaan unien tulkintaan, jota käytetään joissakin terapioissa, jotka jatkuvat jopa vuosia. Monet ihmiset menevät terapiaan ja uskovat, että unet paljastavat menneisyyden tapahtumia, ja monet terapeutit tukevat tätä ajatusta, sekä tekevät vapaasti tulkintojaan. Mahdollisuus siihen, että henkilön menneisyyden käsitys vääristyy tällä menettelyllä, on hyvin todellinen. Tämä lie syy siihen, että monet psykologit ovat sitä mieltä, että unien tulkinta voi olla vaarallista.

Psykologi Tana Dineen toteaa esseessään >Vaarallinen uneksinta=, että ammattilaisten ei tulisi esittää, että he tietävät mitä unet merkitsevät, tai että ne paljastaisivat mitään menneisyydestä. Tällaisia, kuten muunkinlaisia terapeutisia interventioita on viime vuosina voimakkaasti kritisoitu, sen tieteellisen tutkimuksen antaman pelon vuoksi, että ne rohkaisevat potilaita kehittämään kuvitelmia vääristä tapahtumista kuten seksuaalisesta hyväksikäytöstä, ja olettamaan että nämä mielikuvat olisivat muistoja, millä seikalla on tuhoisia seuraamuksia.

Muita teitä muistoihin

Ihmiset saattavat ajatella, että välttämällä tietynlaisia psykoterapioita, joissa käytetään unien tulkintaa ja mielikuvaharjoituksia, takaa sen ettei heidän henkilöhistoriansa kajota. On syytä harkita uudelleen. On muita teitä, joita pitkin fiktiot voivat ryömiä muistirakenteisiin. Syksyllä 2000 pidin luentosarjan Uudessa-Seelannissa, ja eräässä tilanteessa annoin ennusteen siitä, että tulemme näkemään lisääntyvän määrän demonien riivaustapauksia. En usko että kuulijani ottivat tämän sillä vakavuudella, jolla se olisi ollut syytä ottaa. Minä tiesin joitain seikkoja, joita he eivät tieneet. Olin tietoinen muutamista viimeaikaisista demonien riivaustapauksista, ja tiesin, että suosittu elokuva, >Manaaja=, julkaistaisiin lähiaikoina.

Kun kuulin, että >Manaaja= oli tulossa markkinoille, minulle vihjattiin, että tutki-

sin mitä tapahtui vuonna 1971, kun William Blattyn sen niminen kirja ensimmäistä kertaa julkaistiin, ja kun kaksi vuotta sen jälkeen tuli saman niminen elokuva. Miljoonat ihmiset näkivät, miten Linda Blair, 12-vuotiaana Reginana, syöksi kurkustaan oksennusta ja huitoi veristä ristiinnaulittua. He näkivät, miten useat papit yrittivät manata riivaajia ulos hänestä. Tämän seurauksena raportoitiin, että elokuvateattereissa oli pyörretty ja oksennettu, ilmeni massahysteriaa jonka oireet olivat oksentaminen, pyörtyminen ja vapina, sekä manaamisen pienois-epidemia. Huomattava määrä ihmisiä hakeutui manaajalle. Sosiologi Michael Cuneo kertoo: >Tuhansiin amerikkalaiskoteihin ympäri maan ilmestyi yhtäkkiä demoneja, ja katoliset pappilat hukkuivat puhelinsoittoihin, joissa he etsivät manaajaa itselleen tai läheisilleen, ja joskus jopa lemmikkielämisilleen. = Cuneo haastatteli isä Berminghamia, jolla oli pieni rooli tässä elokuvassa, ja joka mainittiin lopputeksteissä teknisenä neuvonantajana. >Kun elokuva tuli julkisuuteen, minulle tuli kuumat paikat. Ihmiset näkivät kasvoni ja nimeni, ja he uskoivat, että minä olisin vastaus heidän hätäänsä. Melko pitkään joka viikko tusinoittain ihmisiä yritti minua kiinni. Eivätkä he kaikki olleet katolisia. Jotkut olivat juutalaiset, jotkut protestantteja ja toiset agnostikkoja, mutta he kaikki olivat vakuuttuneita, että joko he itse tai joku heidän läheisensä oli henkien riivaama. He olivat todella epätoivoissaan. =

Mitä tapahtui? Antamalla kasvot tietyille ilmiölle >Manaaja=, kuten muutkin samanlaiset elokuvat ja tarinat saavat jotkut ihmiset vakuuttumaan, että Saatanan aikaansaamat riivaajat ovat totta, ja että manaaminen on keino ajaa ne pois. Jotkut ihmiset menivät uskossaan vieläkin pidemmälle, omakohtaiseen kokemukseen ja oireisiin. Miten tämä on mahdollista? Voiko se tapahtua vain sellaisille ihmisille, jotka etukäteen uskovat, että riivaajahenget ovat totta?

Ymmärrämme tästä prosessista jotakin niiden tutkimusten perusteella, joita ovat suorittaneet Giuliana Mazzoni Seton Hall yliopistosta ja Irving Kirch Connecticutin yliopistosta. Ensimmäisessä näistä tutkimuksista koehenkilöt ensin arvioivat joidenkin ilmiöiden todenperäisyyttä, sekä antoivat tietoa lapsuuden kokemuksistaan, mm. siitä olivatko he joskus lapsuudessaan nähneet pahojen henkien riivaaman ihmisen. Myöhemmin jotkut koehenkilöt lukivat useita lyhyitä artikkeleita, joissa kuvattiin demonista riivausta, ja väitettiin sen olevan yleisempää, kuin on luultu, sekä kuvattiin tyypillisiä tapauksia. Koehenkilöt tekivät myös >pelko profiilin=, jossa heidän erityiset pelkonsa analysoitiin: mitä ikinä he vastasivatkin, heille annettiin se väärä palaute, että riivatun henkilön näkeminen lapsuudessa oli todennäköisesti syy näihin pelkoihin. Tutkimuksen viimeisessä vaiheessa koehenkilöt jälleen arvioivat elämäntapahtumiensa todenperäisyyttä ja kertoivat omista lapsuuden kokemuksistaan. Verrattuna kontrolliryhmään koehenkilöt, joihin oli kohdistettu riivausmanipulaatio, luottivat enenevässä määrin siihen, että olivat nähneet riivaajan vallassa olevan henkilön, ja esittivät myös useita erillisiä väitteitä siitä, että tällaista oli tapahtunut heille itselleen.

Seurantatutkimuksissa havaitsimme, että pelkät tarinat voivat vaikuttaa jossain määrin, ja että tarinat, jotka oli sijoitettu nykyhetkeen olivat vaikuttavampia, kuin toiseen aikaan ja kulttuuriin sijoitetut tarinat. Yhteenvetona todeten tutkimukset osoittavat, että muutaman tarinan lukeminen ja toisten henkilöiden kokemuksista kuuleminen voi lisätä väitetyn ilmiön todennäköisenä pitämistä, ja saada aikaan sen, että henkilö on varmempi siitä, että itselle on tapahtunut jotakin, jopa jotakin epätodennäköistä. Pääasia, jota on painotettava on se, että tutkimuksessa käytetty suggestiivinen materiaali ei vaikuttanut pelkästään niihin koehenkilöihin, jotka jo alkuaan uskoivat riivaajahenkien todennäköisyyteen, vaan se vaikutti myös niihin koehenkilöihin, jotka alkuaan pitivät tätä varsin epätodennäköisenä. Tutkimukset luovat pohjan reseptille, jolla epätodennäköinen voidaan muuttaa todennäköiseksi, ja jolla menettelyllä ihminen voidaan tyrkätä alamäkeen kehittämään täysinmittainen väärä muisto.

Palatakseni siihen Uuden-Seelannin yleisölle esittämäni ennustukseen, että paholaisen riivaamien määrä tulisi pian lisääntymään. Syyskuun 22 päivänä vuonna 2000 *Manaaja* tuli uutena versiona elokuvateattereihin, ja siihen oli lisätty 11 minuuttia al-

kuperäisestä aineistosta. Pyhäinpäivän aikaan esitettiin tv-dokumentti *Riivatut*, jonka keskeinen sisältö oli manauksen käyttö eräässä mielisairaalassa. Marraskuun loppuun mennessä New York Times raportoi uusista riivaajahenkien manausryhmistä, joita oli perustettu vastaamaan lisääntyneeseen kysyntään. Taisin saada huomattavasti lisäarvostusta Uudessa-Seelannissa. Tämä on esimerkki siitä, miten massamedia saattaa mystifoida todellisuutta. Se saattaa esittää meille jotakin, mitä emme ole koskaan ennen nähneet, tai emme olisi muutoin osanneet edes kuvitella. Näin media muotoilee todellisuutta, ja vaikuttaa merkittäväällä tavalla tietoisuuteemme.

Ei pakotietä

Ajatellaanpa että lopettaisit elokuvien ja tv-ohjelmien katselun ja aikakauslehtien kertomusten lukemisen, ja pitäytyisit vain mainoksiin. Sekään ei auttaisi. Myös tällä materiaalilla on vääristävä vaikutus henkilöhistoriamme muistamiseen. Kathryn Brown, Rhiannon Ellis ja minä muotoilimme sarjan tutkimuksia, joissa käytimme mainosten kopioita istuttaaksemme vääriä muistoja. Yhdessä tutkimuksessa koehenkilöt täyttivät kyselylomakkeen, jossa selvitettiin heidän käyntiään Disneylandissä. Yksi ryhmistä luki ja arvio väärennetyn Disneyland-mainoksen, jossa oli Väiski Vemmelsääri, ja he kuvasivat, miten he tapasivat hänet ja kätelivät häntä. 16%:a henkilöistä, jotka arvioivat väärennetyn Väiski-mainoksen sanoi myöhemmin, että he olivat henkilökohtaisesti tavanneet hänet käydessään Disneylandissa. Myöhemmät tutkimukset osoittivat, että toistuva altistus väärennetyille Disney-mainoksille, joissa oli Väiski, nosti prosentin noin 30:een. Ongelmahan on se, että Väiski on Warner Brothersin hahmo, jota ei näe Disneylandissa. Vaikka tällainen muisto on siis mahdoton, merkittävä määrä koehenkilöistä saatiin muistamaan hänen tapaamisensa, ja ääritilanteessa liittämään Väiskin muihin Disneyn hahmoihin, kuten Mikki Hiireen ja Taikalinnaan.

Emme tarkoita, että mainostajat tahallisesti istuttaisivat meihin vääriä muistoja. Todellisuudessa emme törmää Disney-mainokseen, johon on lisätty Väiski. Mutta saatamme nähdä mainoksen, jossa joku kättelee Mikki Hiirtä, ja tämä saattaa johtaa siihen, että katsoja voi itse tulla vakuuttuneemmaksi siitä, että on itse kätellyt Mikkiä. Se saattaa olla totta joidenkin ihmisten suhteen, mutta ei varmasti kaikkien. Tällä tavoin mainokset voivat todellisuudessa vääristää lapsuuden muistojamme tavoilla, joista emme ole edes tietoisia.

Mitä tämä kaikki tarkoittaa?

Keski- ja nykyajan filosofien selitykset ihmisen ajattelusta painottavat mielikuvituksen merkitystä. 1800-luvun filosofi Immanuel Kant selitti mielikuvituksen ominaisuudeksi, jolla yhdistetään lukuisia mentaalisia ilmiöitä, kuten aistihavaintoja, mielikuvia ja käsitteitä. Tämä yhdistelevä toiminta on varsin samanlainen kuin mitä on muistaminen ja miten se toimii. Näemme elokuvan ja se tulee uniimme ja tunkeutuu muistoihimme. Tehtävämme tämän alueen tutkijoina on ymmärtää miten nämä kokemusten palaset muuttuvat siksi mitä koemme muistamisena. Kaikki muistaminen on uudelleen rakentamista. Yhdistelemme sellaisiakin tapahtumien osasia, jotka eivät kuulu toisiinsa, ja teemme jatkuvasti arvioita siitä, kuuluuko joku seikka johonkin muistikuvaan vai ei. On ymmärrettävää, että tässä prosessissa tapahtuu sekoittumista.

Kun tieteen tekijät pyrkivät ymmärtämään miten väärät henkilöhistoriamme koskevat muistikuvat syntyvät, voimme ymmärtää itseämme paremmin, mutta samalla meillä on paremmat mahdollisuudet estää tällaisten virheiden syntymistä.

Mitä teemme kaikella sillä tiedolla, joka meillä on muistin epäluotettavuudesta? Voimme lähteä siitä, että uudelleen konstruoitu muistikuva, joka on osittain totta ja osittain ei riittävä arkipäivän tilanteisiin, mutta se ei kelpaa oikeudellisiin tilanteisiin, joissa on oltava erittäin tarkkoja muistikuvia. Merkitystä on sillä, oliko liikennevalo punainen

vai vihreä, tai oliko paikalta karanneella kuljettajalla suora vai kihara tukka. Merkittävää on, ovatko nämä kasvot sen henkilön, joka on murhaaja. On muistettava, että USA:ssa päivittäin noin 200 ihmistä joutuu syytteeseen tunnustusjonojen tai valokuvasarjojen perusteella. Kasvava määrä väärin tuomittuja, jotka on vapautettu DNA-testien perusteella, nostavat arvoonsa silminnäkijätodistusten merkityksen, joka on suurin syy väärin tuomioihin. Kauhistuttuaan näistä tuomioista Liittovaltion oikeudellinen osasto, Kanadan hallitus ja Illinois Kuolemanrangaistuskomitea ovat päätyneet ankariin ja yksityiskohtaisiin ohjeisiin, joilla pyritään vähentämään väärin tuomioiden määrää.

Liittovaltion oikeudellinen osasto julkaisi vuonna 1996 raportin, jossa analysoitiin 28:n DNA-testin perusteella vapautetun tapausta. 80%:ssa näistä viattomat ihmiset oli tuomittu virheellisten silminnäkijän muistikuvien perusteella. Asiaa pohtinut komitea antoi oheistuksen poliisille. *Eyewitness Evidence: A Guide for Law Enforcement*, jossa annetaan kansalliset ohjeet silminnäkijätodistuksen hankkimiseen. Ohjeissa on suositukset siitä, että on tehtävä avoimia kysymyksiä, ettei todistajan lausumaa pidä keskeyttää ja johdattelua tulee välttää. Siinä on ohjeet tunnustusrivien järjestämisestä ja rivissä olevien asiallisesta numeroimisesta. Tässä julkaisussa on hyödynnetty psykologian tutkimustuloksia, ja siinä painotetaan, että nämä tulokset antavat oikeusjärjestelmälle tärkeää empiiristä tietoa. Kyse ei ole lakitasoisesta ohjeistuksesta, vaan tavoitteena on luoda hyviä menettelytapoja. Kaikissa tapauksissa ohjeilla on vaikutusta menettelyihin, ja henkilöt jotka eivät ole noudattaneet niitä joutuvat ristikuulustelussa selittämään miksi.

Myös kanadalaiset ovat törmänneet väärin tuomioihin, joista yksi merkittävä on Thomas Sophnowin tapaus. Hän sai väärän tuomion donitsimyymälän myyjättären murhasta, ja vietti liki neljä vuotta vankilassa. Tehtiin virallinen tutkimus siitä, mikä meni vikaan, jotta Sophnowille voitaisiin maksaa asianmukainen korvaus, sekä luoda ohjeistus tulevaisuuden varalle. Komissaari Peter Cory esittää elegantilla tavalla millaisia kärsimyksiä väärä tuomio oli aiheuttanut: 'Mistä hänen kärsimyksensä koostuvat? ... Hän on psyykkisesti vammautettu loppuelämäkseen. Hän tulee aina kärsimään posttraumaattisen stressin oireista. Hän tulee myös aina kärsimään paranoiasta, masennuksesta ja pakonomaisesta halusta puhdistaa maineensa. Hänen maineensa murhaajana on vaikuttanut häneen kaikilla elämän alueilla työoloista perhesuhteisiin. Yhteisö jossa hän eli uskoi hänet nuoren naisen murhaajaksi, johon tekoon liittyi myös seksuaalinen pahoinpitely. Tämän suurempaa vahinkoa ei ihmisen maineelle voida aiheuttaa. ... Hänen maineensa murhamiehenä seuraa häntä minne ikinä hän meneekin. Aina tulee olemaan joku joka kuiskii tästä. ... Thomas Sophnow tulee aina olettamaan, että hänestä puhutaan murhaajana.' Komissaari Cory määräsi 1,75 miljoonaa dollarin korvaukset aineettomista vahingoista ja kokonaissumma oli 2,5 miljoonaa.

Jotta voitaisiin jatkossa välttyä vastaavilta oikeusmurhilta, tutkimusraportissa vaaditaan muutoksia menettelytapoihin, kuten tunnustusjonoihin. Yleisemmällä tasolla oikeuden tuomareita opastetaan painottamaan juryn jäsenille muistikuvien epäluotettavuutta, väärän tuomion aiheuttamia tragedioita, sekä valmiutta kuulla muistin toimintaan perehtyneitä asiantuntijoita.

Viimeisin esimerkki tulee Illinoista. Maaliskuussa 2000, pian sen jälkeen kun kuvernööri Ryan keskeytti osavaltion kuolemantuomiot, hän määräsi komitean pohtimaan uudistuksia, joilla kuolemanrangaistuskäytäntö saataisiin oikeudenmukaiseksi. Tämä johtui osittain siitä, että kuluneen vuosikymmenen aikana 13 kuolemantuomiota odottanutta oli vapautettu. Monet heistä DNA-todisteiden perusteella. Steven Smith oli tuomittu kuolemaan yhden silminnäkijän arveluttavan todistuksen perusteella. Anthony Porter oli tuomittu kahden silminnäkijän todistuksen vuoksi. Toinen heistä perui todistuksensa ja sittemmin rikoksen tunnusti henkilö, joka on nyt vankilassa. Komitea antoi 85 suositusta, joista useissa tuodaan esiin virheellisten muistikuvien mahdollisuus. Niissä painotetaan tieteellisen muistitutkimuksen koulutusta, jota tulisi antaa poliiseille, syyttäjille ja puolustusasianajajille, sekä jurylle annettavia ohjeita, joilla heidät opastetaan ymmärtämään tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa silminnäkijän muistikuviin.

Koulutuksen tarve

Nämä tutkimukset osoittavat, että tarvitaan koulutusta, jotta psykologinen tieteellinen tieto saadaan integroiduksi osaksi lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöjä. Tuomarit, juryn jäsenet, asianajajat ja poliisit saavat varmuudella apua siitä, että ymmärtävät paremmin ihmisen muistin toimintaa. Vähimmilläänkin on välttämätöntä ymmärtää, että väriin muistoihin perustuvat kertomukset voivat muistuttaa tosiin tapahtumiin perustuvia kuvauksia, ja että ilman ulkopuolista varmennusta on liki mahdotonta sanoa, onko lausuma peräisin todellisesta tapahtumasta, vai onko se peräisin mielikuvituksesta, suggestiosta tai jostain muusta prosessista. Tuomarit ja juryn jäsenet joskus uskovat, että he pystyvät tekemään tämän erottelun, mutta todellisuudessa heidän käsityksensä perustuu luottamukseen, yksityiskohtiin ja tunnelataukseen, jolla asia kerrotaan. Valitettavasti nämä ominaisuudet eivät välttämättä kerro luotettavuudesta.

Miten voisimme opettaa ihmisille muistamista koskevaa tieteellistä tietoa. Se ei ole ihan niin helppoa, kuin mitä edesmennyt Carl Sagan kehotti sanoessaan, että kouluissa on opetettava enemmän tieteellisen ajattelun periaatteita. Opetus auttaa, mutta se ei ole suojellut ihmisiä omaksumasta varmentamattomia uskomuksia paranormaaleista ilmiöistä, ufojen suorittamista sieppauksista, avaruusolentojen vierailuista, telepatiasta, tai mahdollisuudesta kommunikoida kuolleiden kanssa. Aikaisemmin on jossain määrin onnistuttu poistamaan tällaisia uskomuksia siten, että opiskelijat on otettu mukaan tutkimuksiin, jotka osoittavat, miten tällaisia tilanteista kyetään vääristelemään. Nyt on harkittava sitä, että ei riitä pelkästään tiettyjen totuuksien kertominen muistista, vaan on näytettävä, miten tutkimukset on tehty, ja mitä tuloksia on saavutettu.

Tuomareiden ja juryn jäsenten on harkittava seikkaa, jota ei voi liiaksi korostaa: Todenperäisiä muistoja ei voi erotella epätosista ilman ulkopuolista varmennusta. Toisinaan terveydenhuollon ammattilaiset toimivat asiantuntijoina oikeustapauksissa ja väittävät, että he tietävät, että >uhrin= kertoma on totta. Usein he ovat varmentamassa syytöksiä, jotka ilman tätä varmennusta olisivat outoja. Tämä kannattaa pitää mielessä. Korkeimman oikeuden jäsen Breyer kirjoitti kaksi vuotta sitten Issues -julkaisussa (Science in Courtroom, Summer 2000): >Useimmilla tuomareilla ei ole sellaista tieteellistä koulutusta, jolla he voisivat arvioida tieteellisiä väittämiä, tai asiantuntijatodistajia, jotka esittävät sellaisia=. Koulutus voi auttaa arvioimaan asioita tieteellisen muistitutkimuksen valossa, sekä siten auttaa tuomareita ja juryn jäseniä hylkäämään pseudotieteelliset väittämät muistin toiminnasta.

(Viimeinen kappale käsittelee mahdollisuuksia kouluttaa eri tahoja).

No entäpä ne papit?

Viime vuosikymmen tuotti lukemattoman määrän epämääräisiä tietoja, jotka liittyvät tukahdutettuihin (repressed) tai sirpaloituneisiin (dissociated) muistoihin. Nyt kun olemme tekemisissä viimeaikaisten paljastusten kanssa, jotka koskevat katolisia pappeja, tässä voisi olla oppimisen paikka. Dorothy Rabinowich Wall Street Journalissa huomautti, että nämä uudet paljastukset tuovat esiin kontrastin perättömien ja luotettavien tapausten välillä. Julkisuuteen ei tuotu sitä tietoa, että monet pappien hyväksikäytön >uhrit= kuvasivat pitkäaikaista, toistuvaa pahoinpitelyä, ja että syytöksiä oli lukuisia, ja ne oli myös äänitetty. Toiset uhrit tiesivät aina olleensa hyväksikäytettyjä, vaikkeivät koskaan puhuneet siitä. Syytöksissä on joitakin, jotka koskivat kuuden kuukauden ikää, tai raskaaksi tulemista 6-vuotiaana, sekä syytöksiä, jotka oli koristeltu satanistisilla rituaaleilla.

Ennen kuin tukahdutettuihin muistoihin perustuvat syytökset alkoivat, oli myös aitoja seksuaalisen hyväksikäytön tapauksia. Nytkin tulee olemaan toisiinsa sekoittuneina todenperäisiä ja väriä syytöksiä, etenkin kun on mahdollista saada korvauksia kärsi-

myksistä. Esiin ei tule vain tahallisia väärennöksiä, vaan suggestiivisessa terapissa tai median välityksellä luotuja >uhreja=, jotka alkoivat itse uskoa tulleen pappien hyväksikäyttämiksi, vaikka näin ei ole tapahtunut. Ei ole oikeudenmukaista ja perusteltua, että kaikkien ikinä mahdollisesti epäiltyjen pappien nimet on julkaistu, ja heitä on ankarasti pommitettu syyöksillä.

Tuhansien oikeustapauksien ja väitettyjä hyväksikäyttäjiä koskevien rikossyytteen jälkeen, tulemme näkemään perujia, jotka haastavat terapeuttinsa. Väärin syytetyt haastavat syyttäjänsä ja heitä syytösten kehittämissä avustaneet. Suuria korvauksia maksetaan paitsi syytöksen esittäjille, myöhemmin myös niille, jotka esittävät, että heitä oli syytetty väärin perustein. Se ei tule olemaan kaunis näky.

Oikeudenkäynneistä riippumatta tulee inhimillisiä vaurioita. Olemme nähneet epäiltyjen nimet näyttävästi lehtien etusivuilla ennen kuin minkäänlaista tutkimusta on tehty. Kardinaali Roger Mahony Los Angelesista näki nimensä otsikoissa, koska skitsofreenikoksi diagnosoitu 51-vuotias nainen oli esittänyt yhden syytöksen. Los Angeles Times rinnasti Mahonin ja edesmenneen kardinaali Joseph Bernardin tapaukset. Steven Cook, 34-vuotias pappiseminaarilainen nosti siviilikanteen Bernardia vastaan vuonna 1993. Hän oli mm. hypnoosin avulla palauttanut muistonsa siitä, että Bernard olisi seksuaalisesti hyväksikäyttänyt häntä 17 vuotta aikaisemmin. Hän vaati 10 miljoonan dollarin korvauksia.

Kardinaali oli järkyttynyt ja kauhuissaan näistä syyöksistä. Olin tässä tapauksessa asiantuntijatodistajana ja voin siis todeta, miten arveluttavia nämä muistot olivat, osa niistä oli tullut esiin hierontaterapiassa. Sitten Cook perui syytöksensä ja pyysi anteeksi. Vaikka kardinaali sai osakseen sympatiaa väärin syytösten kohteeksi joutuneilta, hän toi esiin ja vaati niiden löytämistä, jotka olivat todella joutuneet hyväksikäytön kohteiksi. Bernardin kuoli haimasyöpään vuonna 1996, ei kovin pitkään sen jälkeen kun häntä syyttänyt kuoli AIDS:iin. Kirjassa, jonka Bernard sai valmiiksi 13 päivää ennen kuolemaansa hän kertoi elämänsä merkittävimmiksi kokemuksiksi syövän ja syytökset joiden kohteeksi hän oli joutunut. Hän oli elänyt erittäin kiireisen elämän ja saanut aikaan merkittäviä hyviä tekoja, joista olisi voinut kirjoittaa lukuisia muistokirjoituksia. Kuitenkin valtaosassa hänen muistokirjoituksistaan mainittiin seksuaalisen hyväksikäytön syytökset.

Vastaava Mahonyyn kohdistuva syytös oli etusivujen uutinen useita päiviä. Häntä syyttänyt ihminen väitti, että 32 vuotta aikaisemmin hän oli pyörtnyt yliopiston musiikkiluokan lähellä. Kun hän oli herännyt, hän oli ilman housuja ja hän näki Mahonin kasvot. Poliisi tutki syytöksen ja totesi sen perättömäksi. Tarkkaavainen lukija saattoi löytää tämän tiedon lehdestä saman kuun aikana. Mitähän saamme lukea hänen muistokirjoituksestaan?

Esimerkin pitäisi varoittaa meitä pitämään mielessämme keitä olemme. Olemme kansakunta joka ensimmäisenä kehitti oikeusjärjestelmän, joka perustuu oikeudenmukaiseen prosessiin. Tietenkin pidämme oikeana, että väärintekijöitä rangaistaan, mutta meidän on huolehdittava myös viattomien suojelemisesta. Jos joskus menetämme tämän oikeusjärjestelmän ydinasian joudumme kokemaan ennen näkemätöntä kärsimystä. Kun kirkkoa koskeva skandaali on ohi, meidän pitäisi ehkä koota asiantuntijakomitea, jonka tehtävänä on säilyttää oikea perspektiivi ja vakuuttaa jokainen siitä, että tuomiota ei tule antaa ennen kuin tiedämme tosiasiat.

Jos tieto ihmisen muistin toiminnasta edes vähäisessä määrin vähentäisi väriä syyöksistä, siitä hyötyisivät syytetyt ja heidän perheensä. Myös yhteiskunnalle olisi tästä hyötyä, koska jos väärä ihminen istuu vankilassa, syyllinen on vapaalla ja mahdollisesti toistaa rikoksensa.

Mutta tieto ihmisen muistista voi auttaa myös monia muita. Jos terapia-asiakkaita hoidetaan sen väärän uskomuksen varassa, että heillä on tukahdutettuja lapsuuden traumoja, ja että nämä muistot on paljastettava, tällä ei auteta asiakasta. Jos asiakkaat eivät voi selvittää ongelmiansa todellisia syitä ja käyttää apunaan asiantuntijoita, jotka voisi-

vat auttaa, heille aiheutetaan vahinkoa.

Myös terveydenhuollon keskuuteen on levinnyt epäilyttäviä käsityksiä ihmisen muistin toiminnasta. Pienen ryhmän pätemättömät käsitykset muistista pilaavat koko ammattikunnan maineen. On vielä yksi ryhmä, jolle aiheutetaan vahinkoa järjestelmällä, jossa uskotaan mikä tahansa syytös, olkoon se kuinka arveluttava tahansa. Tämä järjestelmä vähättelee ja trivialisoi todellisten uhrien kokemukset ja lisää heidän kärsimystään.

Recommended reading

Joseph Cardinal Bernardin, *The Gift of Peace*. (Chicago: Loyola Press, 1997).

K. A. Braun, R. E. Ellis, and E. G. Loftus, *AMake My Memory: How Advertising Can Change Our Memories of the Past*, @ *Psychology & Marketing* 19 (2002): 1B23.

Honourable Peter deC. Cory, *The Inquiry Regarding Thomas Sophonow* (September 2001) (also available at <http://www.gov.mb.ca/justice/sophonow/toc.html>).

E. Connors, T. Lundregan, N. Miller, and T. McEwan, *Convicted by Juries, Exonerated by Science: Case Studies in the Use of DNA Evidence to Establish Innocence after Trial* (Alexandria, Va.: National Institute of Justice, 1996).

M. W. Cuneo, *American Exorcism* (New York: Doubleday, 2001).

E. F. Loftus, *ACreating False Memories*, @ *Scientific American* 277, no. 3 (1997): 70B75.

G. A. L. Mazzoni, E. F. Loftus, and I. Kirsch, *AChanging Beliefs about Implausible Autobiographical Events*, @ *Journal of Experimental Psychology: Applied* 7, No. 1 (2001): 51B59.

S. Porter, A. R. Birt, J. C. Yuille, and D. R. Lehman, *ANegotiating False Memories*, @ *Psychological Science* 11 (2000): 507B510.

Technical Working Group for Eyewitness Evidence, *Eyewitness Evidence: A Guide for Law Enforcement* (Washington, DC: United States Department of Justice, Office of Justice Programs, 1999).